

L'ÚS DEL LLENGUATGE A L'ESCOLA

serveis
educatius^{cs}
creda
catalunya
central

ESCRIT al voltant
del 2002
2a edició 2004

VOCABULARI MÉS ADEQUAT AL CURRÍCULUM DE 2023

serveis
educatius^{cs}
creda
catalunya
central

**LLENGUA
CATALANA**

**LLENGUA DE
COMUNICACIÓ I
VEHICULAR**

**ELEMENT DE
COHESIÓ SOCIAL**

RÈGIM LINGÜÍSTIC

ESTRUCTURA

**COMPETÈNCIES
CLAU**

ASSOLIMENTS
IMPREScindIBLES
PERQUÈ L'ALUMNAT
PROGRESSI

**COMPETÈNCIES
ESPECÍFIQUES**

ASSOLIMENTS
IMPREScindIBLES
PERQUÈ L'ALUMNAT
PROGRESSI ÀREES

ELS SABERS

CONEXIMENTS,
DESTRESSES I VALORS
D'UNA ÀREA
NECESSARIS PER
ADQUIRIR LES
C. ESPECÍFIQUES

**PERFIL
COMPETENCIAL DE
SORTIDA**

COMPETÈNCIES QUE TOT
L'ALUMNAT HA D'HAVER
ADQUIRIT AL FINALITZAR
L'EDUCACIÓ BàSICA

**CRITERIS
D'AVALUACIÓ**

PER VALORAR EL
PROCÉS
D'ASSOLIMENT DELS
APRENENTATGES
VINCLAT A LES
C. ESPECÍFIQUES

LES SITUACIONS

ESCENARIS PER
ADQUIRIR I
DESENVOLUPAR ELS
APRENENTATGES

CURRÍCULUM -ESBORRANY-

**DESENVOLUPAR
LA COMPETÈNCIA
LINGÜÍSTICA
I COMUNICATIVA
DE L'ALUMNAT**

**INFANTIL
I CICLE
PRIMÀRIA
3 CICLES**

**ORGANITZAT PER
ÀREES
LLENGÜES**

**OBJECTIU
LINGÜÍSTIC**

**COMPETÈNCIA EN COMUNICACIÓ
LINGÜÍSTICA (5 CCL)**

**COMPETÈNCIES
CLAU CCL ORAL**

**CCL 1
EXPRESSA**

**CCL 2
COMPRÈN**

**CCL 3
ÚS QUE EN FA**

**L'ÀREA DE LLENGÜES CAL QUE ES COORDINI MOLT BÉ PER
ACORDAR ELS SABERS COMUNS I PODER-LOS TRANSFERIR
D'UNA LLENGUA A UNA ALTRA**

serveis
educatius^{cs}
creda
catalunya
central

IDEES CLAU:

- Escola com a espai socialitzador
- Escola fonamental en el procés d'adquisició del llenguatge
- Escola principal àmbit d'immersió lingüística
- Llenguatge com a motor de tot l'aprenentatge

"QUALSEVOL OPORTUNITAT D'ÚS DEL LLENGUATGE DE 9 A 5h ÉS UNA OPORTUNITAT D'OR"

→ PROCÉS APRENTATGE SEGONA LLENGUA

→ NECESSITATS DE LLENGUATGE I COMUNICACIÓ
DESENVOLUPAMENT NORMATIU

→ TRASTORN DE DESENVOLUPAMENT DEL
LLENGUATGE

PRIMER CAPÍTOL

L'adquisició del llenguatge en el context escolar", és una introducció teòrica a una determinada manera d'entendre l'adquisició del llenguatge que impregna la presa de decisions per a les propostes concretes que es fan en els altres dos capítols. S'hi presenten els fonaments teòrics que els autors fan servir i que són útils per ajudar l'alumnat amb dificultats en l'adquisició del llenguatge. En aquest capítol s'expliquen i es descriuen les **estratègies** que es poden utilitzar entre els alumnes i els docents

SEGON CAPÍTOL

“La jornada escolar i el llenguatge”, té com a objectiu descriure, des del punt de vista de la comunicació i dels aspectes del llenguatge, diverses situacions educatives comunes i freqüents en molts centres educatius. Aquesta descripció presenta orientacions i estratègies generals que hem de tenir presents per ajudar els alumnes amb més dificultats.

TERCER CAPÍTOL

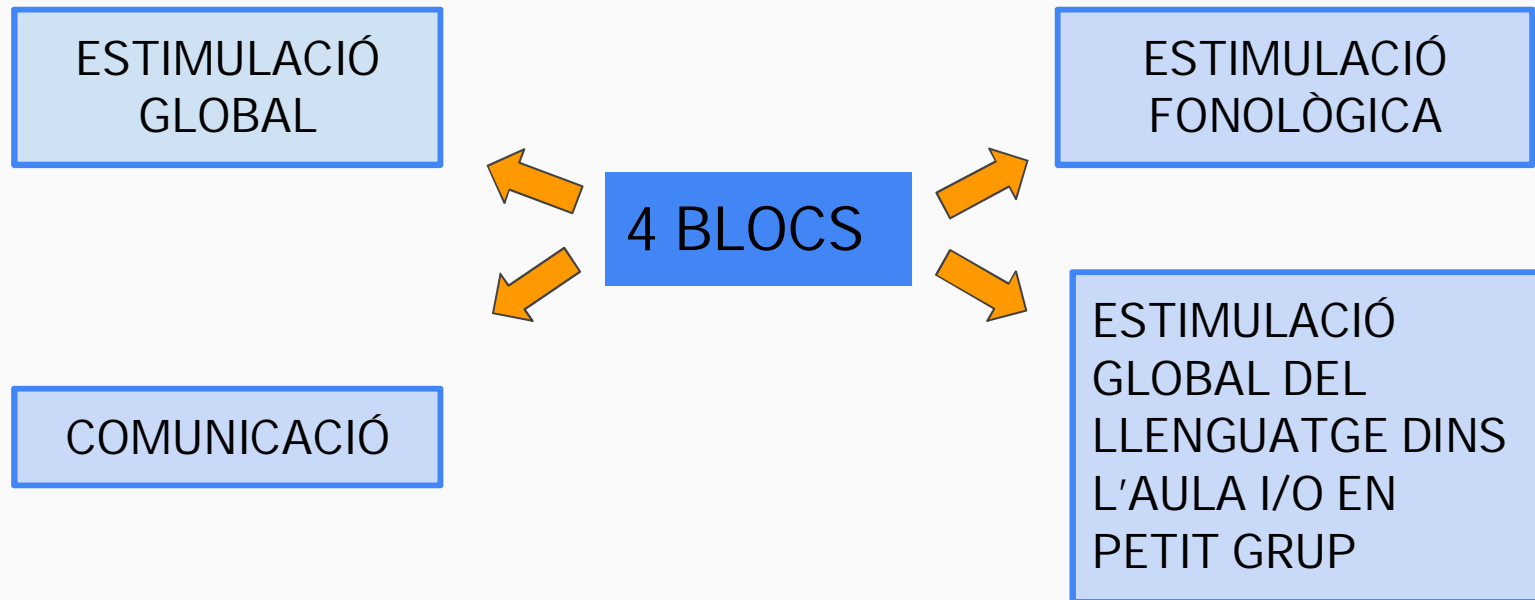
Fa "Propostes didàctiques per als programes d'intervenció en el llenguatge", dóna orientacions un cop hem identificat les dificultats d'un alumne i les hem assimilat a un bloc de propostes didàctiques d'intervenció.

INTUÏCIÓ
↓
CONSCIÈNCIA

OBJECTIUS I
ESTRATÈGIES
ACTIVITATS

L'ÚS DEL LENGUATGE A L'ESCOLA

BLOC D'ESTIMULACIÓ GLOBAL

CARACTERÍSTIQUES DE L'ALUMNAT:

- Coneixement limitat de l'entorn.
- Moltes dificultats en la comunicació:
 - Baix nivell cognitiu
 - Entorn poc estimulador
- Llenguatge:
 - Inintel·ligible
 - molt pobre en la forma
 - molt ús del gest
- Li costa generalitzar

BLOC D'ESTIMULACIÓ GLOBAL

ESTRATÈGIES D'ACOMPANYAMENT:

- Anticipar l'activitat i descriure com ho farem
- Escoltar i mirar els interessos del nen/a.
- Moments d'atenció compartida: partint dels seus interessos.
- reduir les estones d'exposició: proporció entre el que diu l'alumne i el mestre.
- Donar l'ajuda adequada (ZDP - bastides).

BLOC D'ESTIMULACIÓ GLOBAL

SITUACIONS EDUCATIVES (aprofitar tots els moments)

- Rutines: milloren les HHSS i les estructures repetitives:
 - *entrades i sortides, reduba i inici, canvis d'activitat, esmorzar i esbarjo.*
- Durant les activitats: atenció, nou vocabulari, diversificació d'expressions i interacció entre iguals:
 - *racons, situacions de conte, cançons.*
- Altres situacions escolars: sorgeixen expressions més emotives, llenguatge més esporàdic, situacions més informals:
 - *festes, celebracions d'aniversari...*

BLOC DE COMUNICACIÓ: relació amb els altres

CARACTERÍSTIQUES DE L' ALUMNAT:

- Poca iniciativa per a comunicar-se i dificultats per entendre les iniciatives comunicatives dels altres.
- Comprensió limitada i lligada al context immediat.
- Manca de contacte ocular.
- Atenció: dispersa o massa focalitzada: *manca d'atenció conjunta*.
- Els costa reconèixer les pautes d'alternança (*respecte al torn*).
- Expressió facial pobre, poca entonació, baixa gesticulació → necessitats bàsiques
- Demandes d'atenció subtils: mirades, gest ...
- Produccions orals amb emissions de veu, ecològies sense tenir en compte el context comunicatiu.
- Comportaments rituals, activitats autoestimulatives i repetitives

BLOC DE COMUNICACIÓ

ORIENTACIONS GENERALS:

- Actitud afectuosa i d'acompanyament.
- Espai que faciliti la comunicació amb l'alumne.
- Seguir les iniciatives i fomentar la interacció a partir de les accions.
- Atribuir funcionalitat i/o intenció comunicativa a les accions (verbalitzar).
- Adreçar-se verbalment amb frases senzilles i lligades a l'acció immediata.
- Actitud d'observació i escolta: donar temps perquè el nen/a respongui.
- Aprofitar totes les oportunitats: imitació de models i iniciació de joc simbòlic.
- No anticipar-nos a les seves demandes.

BLOC DE COMUNICACIÓ

SITUACIONS EDUCATIVES (aprofitar tots els moments)

- Rutines
- Durant les activitats
- Altres situacions escolars

Foto de Yan Krukau a Pexels:
<https://www.pexels.com/ca-es/foto/gent-dona-art-escola-8613059/>

**serveis
educatius**
creda
catalunya
central

BLOC SOBRE CONSCIÈNCIA FONOLÒGICA

CARACTERÍSTIQUES:

- Alumnat amb estructura del llenguatge força correcta, però amb errors del sistema fonològic que fan que la seva parla sigui poc intel·ligible.
- Els errors de parlar tenen a veure amb dificultats en l'adquisició del sistema fonològic → no parlarem d'un trastorn.
- Causes:
 - Baix nivell atencional: dispersió, alerta auditiva.
 - Refredats de les vies altes, otitis repetitives
 - Baixa habilitat motriu: correr, saltar, menjar sòlid (ús del xumet, biberó)...
 - Entorn poc enriquidor: parles infantilitzades i/o males produccions

BLOC SOBRE CONSCIÈNCIA FONOLÒGICA

ORIENTACIONS:

- En relació a les interaccions:
 - Augmentar les demandes de producció i intercanvi
 - Esforç i interès per fer-se entendre.
- En relació a les experiències:
 - Aprofitar les situacions diàries per ficar atenció, escoltar... endinsar en el món sonor.
 - Aprofitar moments i espais per activitats de manipulació fonològica, jugar amb les paraules.
- En relació a l'ús d'estratègies d'intervenció lingüística:
 - Potenciar l'ajust i la comunicació: afavorir la integració amb els companys, valorar els avenços.
 - Afavorir la intervenció en diferents situacions educatives.
 - *Reformulació*: atreure l'atenció amb l'ús de contrastos.
 - *Correcció implícita*: es dona el model correcte sense buscar la repetició.

BLOC D'ESTIMULACIÓ GLOBAL DEL LLENGUATGE DINS DE L'AULA I/O EN PETIT GRUP

Dirigit a: alumnat amb intenció comunicativa, però amb dificultats tenint en compte el seu grup d'edat.

CARACTERÍSTIQUES:

- Coneixement intern del codi lingüístic de les regles i de l'ús, però amb dificultats a nivell morfosintàctic.
- Baix nivell lèxic: poques experiències viscudes o nivell cognitiu.
- Necessitats a nivell pragmàtic: poca interacció.
- Organització fonètica que emmascara el seu llenguatge.
- Comprensió lingüística més propera als seus companys.
- Poden explicar aquestes necessitats: problemes auditius lleugers, dificultats cognitives, hiperactivitat, ambient poc estimulador i poques interaccions de qualitat.

BLOC D'ESTIMULACIÓ GLOBAL DEL LLENGUATGE DINS DE L'AULA I/O EN PETIT GRUP

ESTRATÈGIES:

- Augmentar les interaccions verbals directes i la comunicació: *feedback sistemàtic*.
- Augmentar les demandes de producció i intercanvi: converses i interaccions.
- Esforç i interès per a fer-se entendre.
- Crear la necessitat de comunicar vivències, desitjos i necessitats.
- Afavorir moment d'interacció i comunicació amb els companys: *aprofitar moments de joc simbòlic, joc al pati o treball d'aula*.
- Plantejar situacions en petit grup per afavorir l'interès i les possibilitats de *participació activa* en la conversa.

BLOC D'ESTIMULACIÓ GLOBAL DEL LLENGUATGE DINS DE L'AULA I/O EN PETIT GRUP

En relació a les Experiències:

- Situacions comunicatives riques i estimuladores
- Aprofitar l'interès de l'alumnat
- Participació activa
- Relació de coneixements previs amb els nous
- Ús dels diferents llenguatges.

En relació a l'Ús d'estratègies d'intervenció lingüística:

- Interacció verbal
- Respectar el seu temps
- Aprofitar la correcció a altres infants
- Repetició d'estructures i expressions (sense abusar).

BLOC D'ESTIMULACIÓ GLOBAL DEL LLENGUATGE DINS DE L'AULA I/O EN PETIT GRUP

Estratègies de:

- *Gestió de la comunicació i la conversa: alternança de torns, evitar respostes tancades (si/no)*
- *Ajustament i adaptació mútua del llenguatge: adaptacions formal (enunciats breus i d'estructura senzilla), pragmàtica (models lingüístics)*
- *Interacció verbal:*
- *Substitució instructiva: elements lèxics diversos i de qualitat.*
- *Correccions: evitar-ne l'ús continuat.*
- *Expansions: afegir elements.*
- *Encadenaments: completar expressions iniciades i inacabades.*

**intenció
comunicativa i
habilitats
comunicatives**

**comprensió
lingüística**

**producció
del llenguatge**

**lèxic
(semàntica lexical)**

sintàctic

morfològic

Fonètica i fonologia

pragmàtica

"UTILITZAR ESTRATÈGIES ÉS APLICAR MESURES UNIVERSALS"

Qualsevol situació,
rutina, activitat
que es dona dins de
l'aula i de l'escola
és una oportunitat
per incidir
en el llenguatge.

QUÈ ÉS EL MÉS IMPORTANT?

- Saber què li passa al nen/a.
- Si es pot, saber el perquè li passa.
- Plantejar-me l'objectiu.
- Pensar el tipus de tasques.
- Pensar activitats i/o materials.
- Saber si ha millorat.

ESTRATÈGIES

“ Art de coordinar les accions i de maniobrar per tal d'aconseguir una finalitat.”

ESTRATÈGIES PER AFAVORIR EL DESENVOLUPAMENT DEL LLENGUATGE

ESTRATÈGIES PER AFAVORIR EL DESENVOLUPAMENT DEL LLENGUATGE

1. Estratègies per potenciar l'ajust i la comunicació.
2. Estratègies de gestió de la comunicació i la conversa.
3. Estratègies d'ajuda perquè es participi en la conversa.
4. Estratègies d'interacció verbal.

1. Estratègies per potenciar l'ajust i la comunicació.

- Estratègies relatives a les característiques físiques de l'**entorn**.
- Estratègies relatives als aspectes del **context**
- Estratègies d'**ajustament** del llenguatge dirigit als alumnes.

2. Estratègies de GESTIÓ de la comunicació i la conversa

1. Quant a l'estructura formal:

- Equilibri de torns.
- Densitat de torns.

2. Quant a la fluïdesa:

- Iniciativa de torns.
- Manteniment de tema.
- Tancament de tema.
- Regulació.
- Aspectes formals.
- Conflictes (duplicitats, malentesos, etc.)

3. Estratègies d'ajuda perquè es PARTICIPI en la conversa

**“TOTS
I TOTE
TENIM
COSES
A DIR”**

4. Estratègies d'interacció verbal

ESTRATÈGIES EDUCATIVES D'INTERACCIÓ VERBAL

- Sobreinterpretació.
- Expressions valoratives.
 - *Elogi i confirmació.*
 - *Valoracions negatives.*
- Imitacions idèntiques.
- Expansions.
- Reformulació.
- Correccions.
 - *Implícites.*
 - *Explícites.*
- Substitucions instructives.
- Encadenaments.
 - *Iniciats pel mestre.*
 - *Iniciats per l'alumne.*

PROPOSTES ESTRELLA:

**Jocs per
estimar
la consciència
fonològica**

Educació infantil
i cicle inicial d'educació
primària

MATERIALS ESPECÍFICS PER ESTIMULAR EL LLENGUATGE

